

Varen tussen **VROEGER & NU**

Een vaartocht naar het Braassemermeer lijkt zich te bewegen tussen vroeger en nu, tussen veen en asfalt, tussen zwanengang en hogesnelheidslijn. 'De Braassem' is voor Michiel van Straten een verre jeugdherinnering die hij herontdekt. In één dag vaart hij door een heel millennium.

De laatste keer dat ik op het Braassemermeer gevaren heb is als kleine jongen, in een gehuurd roeibootje, samen met mijn vader en twee hengels. Met visioenen van netten vol brasems, ving ik precies één voortje. Met mijn tocht wil ik een klein beetje terug naar vroeger varen.

Het Braassemermeer, of kortweg de Braassem, vormt het midden van vele vaarwaterverbindingen met omliggende plassen en meren in het Groene Hart: de Kager Plassen, de Langeraarse Plassen, de Westeinderplassen en de Nieuwkoopse Plassen. Mijn vriendin en ik vertrekken op een druilerige zondagmorgen vanuit de Kaag in Warmond, om via de Wijde Aa naar de Braassem te varen.

Het maken van een vaarplan is geen overbodige luxe in dit gebied. Er zijn meerdere mogelijkheden om van Kaag naar Braassem te komen. Het landelijkst en meest romantisch klinkt het om af te steken via de Rijkswateringsevaart, maar deze is bezaaid met tientallen lage bruggen en een doorvaarthoogte van één meter wordt misschien niet overal gehaald. Daarom kiezen we voor de iets langere route via Zijl en Does; daar is de hoogte minimaal 1,4 meter.

Tien eeuwen varen

Vanaf Warmond varen we via Grote Sloot richting de Zijl. Dit vaarwater verbindt de Kaag met Leiden. Als je wilt vaar je zo de grachtengordel binnen, vol met aanlegplaatsen, horeca en historie. Boten tot de 1,20 meter hoogte kunnen vrijwel overal komen. Leiden is ontstaan vanuit het water: in de vroege middeleeuwen boden boeren en handelaren hun waar aan vanaf hun boot. Handelaren en handwerkers vestigden zich er, en de rest is geschiedenis. Die is overigens te rijk om hier bij stil te blijven staan – het volstaat om te melden dat Leiden voldoende musea, parken, rondvaartboten, verhuurbedrij-

ven en uitgaansgelegenheden biedt om elke gast op een mooie vaardag te trakteren.

Wij beperken ons zicht op Leiden tot de woningen aan onze stuurboordkant. “Als je hier woont moet je wel een bootje hebben,” zegt mijn vriendin. Villa’s kijken uit over het water, meestal vergezeld van een of meer open zeil-, roei- of motorbootjes. Aan de overkant oefenen de zeeverkenner alvast voor hun toekomstige vaaravonturen, vanuit hun mooi gelegen clubhuis.

We willen bakboord uit, onder de Driegatenbrug door, maar die blijkt te laag voor ons. Er rest ons niets anders dan de weg te vervolgen via de Oude Rijn, water dat zijn oorsprong duizenden jaren geleden heeft. De Spanjaardsbrug vormt een herinnering aan een recenter verleden, namelijk van het Leiden tijdens de Spaanse bezetting.

Door achtertuinen

Om de Does op te komen, het riviertje tussen Oude Rijn en Wijde Aa, moeten we onder de Doesbrug door. Deze is 1,65 meter hoog, maar wordt ook bediend. Wij passen er net onderdoor, nadat we de

vlaggenstok uit voorzorg hebben weggehaald. Na de krappe passage is het water zeer smal. We hebben het gevoel zo ongeveer door de achtertuinen te varen van de plaatselijke bewoners. Het geeft een heel huiselijke sfeer. We komen langs de Doeshaven, waar vrijwel uitsluitend motorboten liggen – er is hier dan ook geen open water om eens ongestoord wat rakjes te zeilen. De omgeving is voor passanten niet aantrekkelijk genoeg om aan te leggen.

In het omringende land ontmoeten verleden en heden elkaar. Voor de Doesmolenbrug is het beeld karakteristiek Hollands, met een bommenrij, weilanden met grazend vee en twee windmolens. Maar ook doorkruist de moderne HSL dit Groene Hart.

Hoogmade

De Does versmalt zich, de flessenhals heet Hoogmade. Het dorp stamt al uit 1252. Je zou het zo op het oog niet zeggen, maar Hoogmade vormt een schakel in de ketting die Marskramerspad heet: een langeafstandwandelpad dat in zijn totaliteit Oldenzaal met Den Haag verbindt, letterlijk dwars door

Boven: Een beeld dat Holland beter verbeeldt bestaat niet.

Rechts: De tuinen langs de Does worden door de bewoners minitius bijgehouden.

“ Een zelf gefabriceerd verkeersbord met de tekst ‘onthaast u’ maant de scheepvaart tot langzaam varen. ”

Nederland.

Voor de passant die geen tijd heeft om die 315 kilometers wandelend af te leggen is er gelegenheid om hier aan wal te gaan, maar dan voor maximaal 24 uur, want dat is de gestelde limiet voor het aanleggen. Boodschappen zijn vanaf hier binnen handbereik. Brasserie de Scheepswerf en Bar-Bistro De Kromme Does liggen aan het water – hoe kan het ook anders met die namen – en hebben eigen aanlegplaatsen. Alle reden om even te stoppen en vanaf een terras naar passerende bootjes te kijken. Hoogmade biedt nogal wat monumenten: voor wie van kerken, molens en boerderijen houdt

is hier genoeg te zien.

‘Vrouwtjepaling’ is de koosnaam van Jachthaven De Noord Aa, van waaruit wandeltochten (rond de Wijde Aa) en fietstochten mogelijk zijn, en waar je kano’s en roeiboortjes kunt huren. Wie zijn tocht wil voor één of meer nachten wil onderbreken kan terecht op Camping De Freek, voor het echte ‘kamperen bij de boer’. De camping ligt aan het water, waardoor vissen, zwemmen en varen tot de mogelijkheden behoren.

‘Onthaast u’

Voeren we op de Does voor ons gevoel praktisch door achtertuinen, nu zitten we

bijna in de huiskamers. Van woonboten, welteverstaan; we komen nu wel heel dichtbij het lokale huiselijk leven. Het bochtige stukje na Hoogmade heet niet voor niets Kromme Does, merken we, want langs de woonboten is het aardig slingeren. Een zelf gefabriceerd verkeersbord met de tekst ‘onthaast u’ maant de scheepvaart tot langzaam varen. Helemaal terecht op deze plek, want we willen geen overlast veroorzaken voor de bewoners. Bovendien vinden we het hier veel te knus om hard te varen. Hoe zou het zijn om hier te wonen?

Verdwenen dorp

Terwijl ik nog even door mijmer, opent het water zich voor ons. De flessenhals van benauwdheid ligt nu achter ons, we meanderen door de steeds ruimer wordende Kromme Does, door groen omringd. We komen op de Wijde Aa, waar zelfs de lucht wijder is. Van een groepje vakantiehuizen waar we langs varen zien we alleen de daken, zo hoog torent het water hier boven het land uit. De eeuwigdurende Hollandse strijd tegen het water is hier goed te zien. Het zijn maar walletjes van twee A4’tjes hoog, zo schat ik in, →

*Zeilcentrum de
Wijde Aa*

die de Wijde Aa ervan weerhouden om zich over het lagergelegen land te verspreiden. De oorzaak van dit hoogteverschil zit in de historie van dit gebied. Oorspronkelijk waren hier bossen, die je nu alleen nog terugziet in de namen van dorpjes als Woubrugge en Rijnsaterwoude. In de 11de tot de 13de eeuw werden deze gebieden ontbost. De zo gecreëerde landbouwgrond begon in de loop der eeuwen in te klinken, waardoor de bodem daalde. Ook werd er in die tijd al turf gestoken, om aan de groeiende vraag naar brandstof te voldoen. Daar werd het land natuurlijk alleen nog maar natter van. Zo is er zelfs een heel dorp verdwenen: Jacobswoude lag hier in de buurt al vanaf de 9de eeuw, maar was door de veenaftgravingen in de 18de eeuw al niet meer met het vast land verbonden, totdat het in 1936 zelfs helemaal verdween. We zien een groep zeilers in een stuk of tien instructieboten, bezig met oefeningen. Waarschijnlijk zijn ze van Zeilcentrum De Wijde Aa, dat zich in het meest noordelijke hoekje van het meertje heeft gehuisvest in een nog draaiende windmolen. Hollandser kan het bijna niet. Aan de overkant ligt de Jachthaven Woubrugge, met een overdekte sloepenstalling.

In de zomer wordt er in de Wijde Aa veel gezwommen. De aan weerszijden van dit meertje gelegen campings bieden een uitvalsbasis voor wie hier wat langer van land en water wil genieten.

Grote Hem en Kleine Hem

In het Paddegat passeren we een pontje. Er ligt een bunkerboot, waar het mogelijk is om brandstof te tanken of andere motorbenodigdheden te verkrijgen. We naderen het Braassemeer, een natuurlijk meer dat geen resultaat is van turfwinning, in tegenstelling tot veel omringend water. Wel is het er groter door geworden – het water dat de windmolens onttrokken aan de omliggende polders moest ergens naartoe. Het eerste waar we langskomen is het natuurreservaat de Hemmen, helemaal in

“Ik herken niets van mijn jeugdige visavontuur met mijn vader. Misschien komt dat door de magere vangst van destijds.”

het zuiden van het meer. Het is er moerassig. De *Waterkaart Hollandse Plassen* geeft hier een doorvaarthoogte aan van 1,1 meter, waardoor wij er helaas aan voorbij moeten varen. Wel jammer, want de eilandjes Grote Hem en Kleine Hem zien er uitnodigend uit om even aan te leggen. Alleen voor de rust, die ook geboden is voor de natuurlijke bewoners: waterhoentjes, futen en meerkoeten. De Braassem is een gebied dat bij uitstek geschikt is voor de watersport. Aan de

westelijke kant zijn drie jachthavens in Roelofarendsveen en twee in Oude Wetering, de andere oever biedt er twee, in Rijnsaterwoude. Het is ruim genoeg om lekkere rakken te zeilen, met een niet al te grote zeilboot. Er kunnen op diverse plekken sloepen, zeilboten en kano's worden gehuurd, en waterskiën kan vanuit G-Man Watersport in Oude Wetering. Ook het 'binnenland' kun je ontdekken vanaf het water, in dit zeer natte gebied. Roelofarendsveen wordt ook wel 'De Tulp

Tijdens de tocht zijn de *Waterkaart Hollandse Plassen*, de *Vaargids Leiden, Kaag & Braassem* en *Rondom Kaag en Braassem* geraadpleegd. Alleen eerstgenoemde kaart geeft alle dieptes en doorvaarthoogtes weer. Laatstgenoemde geeft vooral informatie over recreatiemogelijkheden voor wanneer je aanlegt.

Voor de op de waterkaart geel gekleurde vaarwateren is een (gratis) vaarvergunning vereist, te verkrijgen via rijnland.net of bij de VVV in Warmond. Does, Wijde Aa, Ade, Kleipoel en Diepenhoek behoren tot deze vaarwateren.

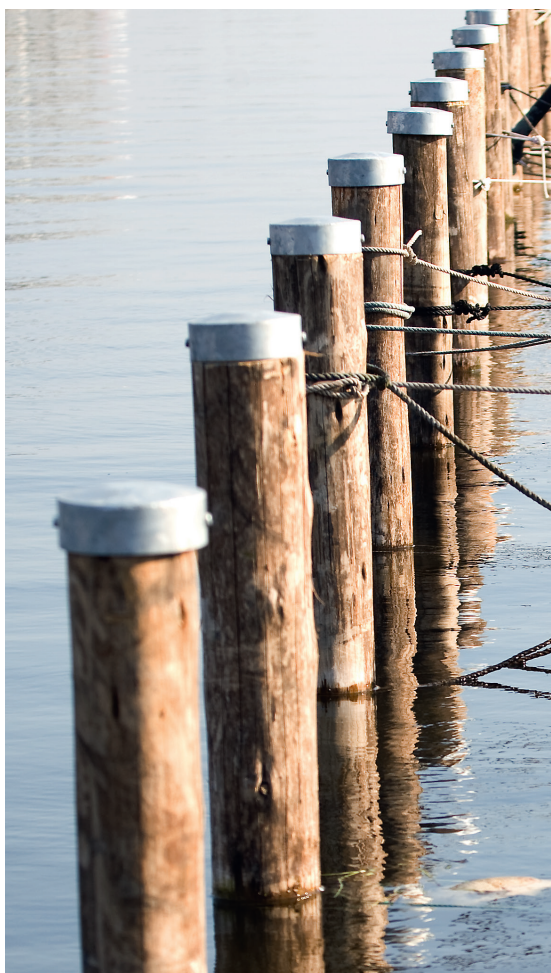
Met dank aan Van Leest Scheepsbouw B.V. voor de ter beschikking gestelde Fineliner.

jeugdige visavontuur met mijn vader. Misschien komt dat door de magere vangst van destijds. Waarschijnlijker is dat dat komt doordat de wereld toen tien keer zo groot was als nu en alles er vanaf twee meter hoogte anders uitziet dan vanaf één meter. De soep gaat er bij ons in elk geval goed in. Eetgelegenheden zijn er ook verderop, in Oude Wetering. Bistro de Gekroonde Brasem heeft een eigen gastensteiger en bij Eetcafé de Beurs kun je aan het terras aanleggen; dat moet wel stevig gebeuren, vanwege het mogelijk vele verkeer op deze drukke route. Als we langs Oude Wetering onze weg vervolgen passeren we eerst een pontje, daarna een rij prachtige villa's aan stuurboord.

Meditatief slot

We draaien bakboord uit de ringvaart van de Haarlemmermeerpolder op. Op stuurboord zien we een huis aan de oever dat zo scheef staat dat het bijna lijkt om te vallen. Oud passeert nieuw, rust ontmoet moderne drukte, wanneer we over het aquaduct boven het snelverkeer van de A4 varen. Twee werelden.

We kunnen rechtdoor varen naar de Kaag, maar dat kan ook via de kronkelende Ade. Dat is vaarwater waar je een vergunning voor nodig hebt, en die hebben wij. De rust keert onmiddellijk terug. We slingeren langzaam via Kleipoel, Diepenhoek en Sever de Kager Plassen op. Ons gezelschap bestaat uit af en toe een huis, een lege boomhut en een gans. Zo aan het eind van de middag vormt het een mooi, bijna meditatieve afsluiting van onze vaardag. _

van de Randstad' genoemd vanwege de tuinbouw, in het bijzonder de tulpenproductie. Dwars door dit tuinbouwgebied loopt de Veender- en Lijkerpolderroute, die je met een sloep of kano kunt bevaren. Hou wel rekening met een maximale doorvaarthoogte van 1,3 meter.

Voor wie het land op wil: de kalenders van Roelofarendsveen en Oude Wetering zijn goed gevuld met activiteiten: van een polderpuzzeltocht en kermis tot een gondelvaart en vuurwerk (www.rondom-kaagenbraassem.nl).

Lunch

Wij zijn toe aan een stop en iets te eten. Prominent aanwezig is het gebouw van de Watersportvereniging Braassemmeer, dus leggen we aan in hun jachthaven. Het clubgebouw is nu een oase van rust, maar dat zal vooral door het slechte weer komen. "Als je volgende week komt is het hier heel druk," zegt de dame achter de bar. Dan vindt er weer een van de vele zeilwedstrijden plaats. Vissen kan op de Braassem nog steeds, maar ik herken niets van mijn